

กนกทิพย์ ทิพย์รัตน์, สุนตตรา ปานทรัพย์, ฉันทชนก อินทร์ศรี, รักนิรันดร์ เครือประเสริฐ, ชนัดดา ตั้งวงศ์จุลนิยม, อมรเรข ตั้งจิตร์, เดชาคม ยงยีน, ฉันทชนก อินทร์ศรี, ชนินันท์ สนธิไชย

ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 51 ระหว่างวันที่ 18-24 ธันวาคม 2559 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. การระบาดของโรคอาหารเป็นพิษในโรงเรียน จังหวัด เชียงราย พบผู้ป่วยอาหารเป็นพิษ 37 ราย เป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย ผู้ป่วยทุกรายเริ่มป่วยวันที่ 14 ธันวาคม 2559 โดยผู้ป่วยรายแรกเริ่มมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน เวลา 12.00 น. ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่สาย 9 ราย รพ.สต. เกาะช้าง 5 ราย คลินิกเอกชน 20 ราย และซื้อยารับประทานเอง 2 ราย จากการสอบสวนพบว่าโรงเรียนแห่งนี้มีนักเรียนทั้งหมด 84 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 35 คน นักเรียนหญิง 49 คน และครู 7 คน ผู้ป่วยเป็นนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพศชาย 16 ราย เพศหญิง 21 ราย ผู้ป่วยมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ทุกราย ใช้ (37.84%) ปวดท้อง (32.43%) และถ่ายเหลว (8.11%) ระยะฟักตัวของเชื้อก่อโรคอยู่ระหว่างครึ่งชั่วโมงถึง 7 ชั่วโมง อาหารที่สงสัย คือ ข้าวหน้าไก่แดง ซึ่งเป็นอาหารมื้อกลางวัน วันที่ 14 ธันวาคม 2559 ที่ผู้ป่วยรับประทานร่วมกัน โดยจะมีการจ้างเหมาแม่ครัวมาประกอบอาหารในห้องครัว ซึ่งจากการสำรวจห้องครัวพบว่าสถานที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล การแต่งกายของแม่ครัวไม่ถูกสุขลักษณะ

สิ่งที่ได้ดำเนินการ ได้แก่ ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในโรงเรียน ตรวจภาชนะสัมผัสอาหารแต่ละประเภทเพื่อหาการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย คือ เชียง เก็บตัวอย่าง rectal swab 2 ตัวอย่าง พบว่า ไม่พบเชื้อแบคทีเรียก่อโรคทางเดินอาหาร จึงตรวจหาเชื้อไวรัสเพิ่มเติม และเก็บตัวอย่างเนื้อไก่สดและเลือดไก่สดที่ใช้สำหรับประกอบอาหาร ส่งตรวจหาเชื้อก่อโรคทางเดินอาหารที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 1/1 จังหวัด เชียงราย อยู่ระหว่างการตรวจ ให้สุศึกษาและคำแนะนำเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล สุขาภิบาลอาหาร และความรู้เรื่องโรคอาหารเป็นพิษแก่ผู้ประกอบการ นักเรียน และคณะครู

2. สงสัยโรคคอตีบ จังหวัดตาก พบผู้ป่วยสงสัยคอตีบ 1

ราย เป็นเด็กชาย สัญชาติพม่า อายุ 5 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดย่างกุ้ง ประเทศพม่า เดินทางเข้าประเทศไทยพร้อมกับมารดาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559 เพื่อมาเยี่ยมบิดาที่ทำงานรับจ้างและพักอาศัยใน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เริ่มป่วยวันที่ 9 ธันวาคม 2559 ด้วยอาการไข้ ไอ ต่อมาวันที่ 11 ธันวาคม 2559 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่สอด แผนกผู้ป่วยหนัก (ICU เด็ก) ด้วยอาการ ไข้สูง ไอ หายใจหอบเหนื่อย และพบแผ่นฝ้าสีเหลืองบริเวณต่อมทอลซิล แพทย์วินิจฉัยสงสัยโรคคอตีบ และมีผลเพาะเชื้อจากตัวอย่าง throat swab พบเชื้อ *Corynebacterium* spp. จึงส่งตรวจหา toxin ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อยู่ระหว่างการตรวจ ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นและย้ายจากแผนกผู้ป่วยหนัก (ICU เด็ก) มาอยู่แผนกผู้ป่วยใน จากการสอบสวน พบว่า ผู้ป่วยเกิดที่คลินิกเอกชนแห่งหนึ่งในประเทศไทย ไม่พบประวัติการได้รับวัคซีนป้องกันคอตีบ ผู้สัมผัสร่วมบ้านของผู้ป่วยมีทั้งหมด 3 คน

สิ่งที่ได้ดำเนินการ ได้แก่ ตรวจทางห้องปฏิบัติการของผู้สัมผัสร่วมบ้าน 1 ราย ผลไม่พบเชื้อ ฉายยาแก่ผู้สัมผัสทุกรายสำรวจความครอบคลุมของวัคซีนคอตีบในเด็กไทย ตำบลแม่ปะพบความครอบคลุมของวัคซีนร้อยละ 90.00 รณรงค์ฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมในพื้นที่อำเภอแม่สอด และให้ความรู้โรคคอตีบและวัคซีนป้องกันโรคคอตีบในพื้นที่และจัดทำแผ่นพับให้ความรู้แบบ 2 ภาษาเพื่อแจกจ่ายให้ประชาชน

3. การระบาดของโรคหัดในเรือนจำ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบ

ผู้ป่วยสงสัยโรคหัด 14 ราย เป็นผู้ต้องขังชายทั้งหมด ขณะเริ่มป่วยอยู่ที่เรือนจำแห่งหนึ่ง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ป่วยรายแรกเข้าเรือนจำวันที่ 24 พฤศจิกายน 2559 เริ่มป่วยวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559 ด้วยอาการไข้สูงและไอ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2559 เริ่มมีผื่นขึ้นตามร่างกาย และเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหล่มสัก แผนกผู้ป่วยใน วันที่ 26 พฤศจิกายน 2559

แพทย์วินิจฉัย Pneumonia ต่อมาวันที่ 9 ธันวาคม 2559 พบ ผู้ต้องขังชาย 1 ราย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหล่มสัก แผนก ผู้ป่วยในเริ่มป่วยวันที่ 6 ธันวาคม 2559 ด้วยอาการไข้ ผื่นแดงทั่ว ร่างกาย ตาแดง และมีจุดขาวที่กระพุ้งแก้ม แพทย์วินิจฉัยเบื้องต้น Acute febrile illness และสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ซึ่งใน ระหว่างวันที่ 6-13 ธันวาคม 2559 พบผู้ต้องขังชายป่วยเพิ่มขึ้น 12 ราย โดยมีอาการไข้ มีผื่นทั่วร่างกาย ตาแดง และพบผู้ป่วย 1 รายมี Koplik's spot จากเหตุการณ์นี้พบผู้ป่วยทั้งหมด 14 ราย แพทย์เก็บตัวอย่างเลือดในผู้ป่วย 10 ราย ส่งตรวจหาไวรัสหัด พบ ผลเป็นบวกจำนวน 7 ราย รอผลตรวจ 2 รายและเก็บตัวอย่าง Throat swab 3 ราย อยู่ระหว่างการตรวจ ประวัติการได้รับวัคซีน คอตีบพบว่าจากผู้ป่วย 14 ราย ให้ประวัติเคยได้รับวัคซีนคอตีบ 2 ราย

สิ่งที่ได้ดำเนินการ ได้แก่ แยกผู้ป่วยทั้งหมดให้อยู่รวมกัน ห้องเดียวจากคนปกติและให้ทำความสะอาดมือก่อนออกจากห้อง แยกทุกครั้ง พร้อมกับใช้หน้ากากอนามัยตลอดเวลา คัดกรองและ ค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ในเรือนจำ เมื่อพบผู้ต้องขังมีไข้ ไอ มีผื่นหรือมี อาการคล้ายไข้หวัดจะให้อยู่ห้องแยกจากคนปกติ และให้ความรู้ เรื่องโรคหัดกับเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขัง เพื่อการเฝ้าระวังและ ป้องกันโรค

4. การประเมินความเสี่ยงของโรคที่สำคัญ

การป่วยและเสียชีวิตขณะอาบน้ำในห้องน้ำที่ใช้เครื่องทำ น้ำอุ่นระบบแก๊สที่ไม่ได้มาตรฐาน

จากข้อมูลการเฝ้าระวังเหตุการณ์การป่วยและเสียชีวิต ขณะอาบน้ำในห้องน้ำที่ใช้เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊สที่ไม่ได้ มาตรฐานในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2559 โดยกรมควบคุมโรค พบว่ามักเกิดเหตุในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมของทุกปี และมัก เกิดกับผู้เข้าพักตามสถานที่พักต่าง ๆ เช่น รีสอร์ท โรงแรม ที่พัก ราชการ สถานที่ปฏิบัติธรรม บ้าน และโรงเรียน โดยในปี พ.ศ. 2559 มีรายงาน 3 เหตุการณ์ พบผู้ป่วย 4 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต

เนื่องจากในระยะนี้ประเทศไทยเข้าสู่ฤดูหนาว คาดว่าจะมี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวตาม บริเวณยอดดอยหรือภูเขาสูงที่มีอากาศหนาวเย็น และพักค้างใน โรงแรม รีสอร์ท หรือบ้านพักต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจเกิด อาการป่วยหรือเสียชีวิตจากการใช้เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊สที่ไม่ได้ มาตรฐาน ผู้เข้าพักอาศัยจึงควรเปิดพัดลมดูดอากาศทุกครั้ง ที่ อาบน้ำ หากห้องน้ำไม่มีพัดลมดูดอากาศหรือประตูห้องน้ำเป็น ประตูทึบ ควรแง้มประตูให้พอมีช่องลมผ่านเข้าออกได้บ้าง รวมทั้ง หากมีอาการเวียน หน้ามืด หายใจลำบาก คลื่นไส้ อาเจียน ระหว่าง

อาบน้ำ ควรรีบออกจากห้องน้ำและแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อขอความ ช่วยเหลือทันที โดยเฉพาะผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรค ความดันโลหิตสูง โรคระบบทางเดินหายใจ ควรระมัดระวังเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตมากกว่ากลุ่มอื่น สำหรับ สถานประกอบการที่พักรักษาตัวผู้ป่วยควรปรับปรุงเครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊สให้ได้ มาตรฐานและหมั่นตรวจสอบสภาพอย่างสม่ำเสมอ

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. การระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ในคน สาธารณรัฐประชาชนจีน

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกรายงาน ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2559 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ดังนี้ มณฑลเจียงซู (Jiangsu) 4 ราย มณฑลฟูเจี้ยน (Fujian) 1 ราย และมณฑลกว่างตุง (Guangdong) 1 ราย เริ่มป่วยระหว่าง วันที่ 6-20 พฤศจิกายน 2559 ผู้ป่วยอายุระหว่าง 32-80 ปี ผู้ป่วย ทั้งหมดเป็นเพศชาย ขณะนี้ผู้ป่วยทั้งหมดมีอาการรุนแรงและรักษา ตัวอยู่ในโรงพยาบาล

เขตปกครองพิเศษมาเก๊า 1 ราย จากการเฝ้าระวังและสุ่ม ตรวจสัตว์ปีก พบชุดของสัตว์ปีกจากมณฑลกว่างตุงให้ผลบวกต่อ แอนติเจนของเชื้อไวรัสไข้หวัดนก H7 ที่ขายส่งมาในตลาด Macao SAR (China) จึงดำเนินการสอบสวนทางระบาดวิทยาพบผู้สัมผัส ใกล้ชิดกับสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ เป็นผู้ขายสัตว์ปีกและผู้ขนส่งสัตว์ปีก ผู้ขายสัตว์ปีกเป็นผู้ที่เอาสัตว์ปีกชุดดังกล่าวออกจากรถบรรทุก ในช่วงเช้าของวันที่ 13 ธันวาคม 2559 จึงถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการให้ผลบวกต่อเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ด้วยวิธี RT-PCR ส่วนภรรยาที่ทำงานในตลาดเดียวกัน ผล ตรวจทางห้องปฏิบัติการให้ผลลบ จึงติดตามเฝ้าระวังอาการเป็น เวลา 10 วัน

เขตปกครองพิเศษฮ่องกง 1 ราย (ข้อมูลจากเว็บไซต์ CIDRIR รายงานวันที่ 19 ธันวาคม 2559) เป็นชาย อายุ 75 ปี มี โรคประจำตัว มีประวัติเริ่มป่วยที่มณฑลกว่างตุงทางตอนใต้ของ ประเทศจีน ในวันที่ 8 ธันวาคม 2559 ได้เข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาลในเมืองตงก่วน (Dongguan) มณฑลกว่างตุงด้วย อาการแน่นหน้าอกและเดินทางกลับฮ่องกง วันที่ 9 ธันวาคม 2559 ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลแผนกผู้ป่วยใน ที่ฮ่องกง ในวันที่ 17 ธันวาคม 2559 มีไข้ และได้รับการวินิจฉัยปอดบวม ผลตรวจทาง ห้องปฏิบัติการจากตัวอย่าง nasopharyngeal aspirate ให้ ผลบวกต่อเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ขณะนี้ผู้ป่วยมีอาการ รุนแรง (serious condition) และรักษาตัวอยู่ในห้องแยก

ข้อมูลจากจากองค์การอนามัยโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 องค์การอนามัยโลกได้รับรายงานผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ทั่วโลก 807 ราย (แหล่งที่มา : <http://www.who.int>, <http://www.cidrap.umn.edu>)

2. โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2559 ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน-13 ธันวาคม 2559 ประเทศซาอุดีอาระเบียมีรายงานผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) รายใหม่ 22 ราย เสียชีวิต 2 ราย ผู้ป่วยอายุระหว่าง 24-90 ปี เพศชาย 19 ราย หญิง 3 ราย มีโรคประจำตัว 7 ราย ผู้ป่วยมาจาก 8 เมืองที่แตกต่างกัน แต่ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยมาจาก

เมืองเมดีนาและกรุงริยาด เริ่มป่วยระหว่างวันที่ 14 พฤศจิกายน-9 ธันวาคม 2559 ขณะนี้อยู่ในอาการวิกฤติ 8 ราย อาการคงที่ 12 ราย และเสียชีวิต 2 ราย ผู้ป่วยมีประวัติสัมผัสหรือดื่มนมอูฐดิบ 7 ราย เป็นผู้สัมผัสร่วมบ้านของผู้ป่วยยืนยันรายก่อนหน้านี้นี้ และอยู่ระหว่างการสอบสวนหาปัจจัยเสี่ยงอีก 14 ราย

จากข้อมูลบนเว็บไซต์กระทรวงซาอุดีอาระเบียมีผู้ติดเชื้อยืนยันทั้งหมด 1,514 ราย (ผู้ป่วย 1,480 ราย ไม่มีอาการ 34 ราย) ตั้งแต่ ค.ศ. 2012 มีผู้เสียชีวิตรวม 629 ราย (ร้อยละ 41.7) อาการหายแล้ว 871 ราย (ร้อยละ 57.5) อยู่ระหว่างรักษาอาการ 12 ราย แหล่งที่มา : <http://www.cidrap.umn.edu>, <http://www.moh.gov.sa/en/>

*****

ผีอำ หรือ พิษเครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊ส

ลมหนาวพัดมา พากันไปเที่ยวผจญภัย เข้าที่พักอาบน้ำเสร็จ เริ่มหายใจไม่ออก เวียนหัว หน้ามืด ใจสั่น เป็นลม เป็นเหมือนกันหลายคน นี่ผีอำหรือเปล่า??

เดี๋ยวๆ...ตั้งสติ...ลองมองหาเจ้าวายร้ายในห้องน้ำ “เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊ส”!!

ปี 2551-2559 พบป่วยและเสียชีวิตขณะอาบน้ำในห้องน้ำที่ใช้เครื่องทำน้ำอุ่นแบบใช้ระบบแก๊ส สูงถึง 16 ครั้ง พบป่วย 27 ราย เสียชีวิต 6 ราย

เกิดเหตุในช่วง เดือนธันวาคม-มกราคม ของทุกปี

คำแนะนำในการใช้เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊ส

- เปิดพัดลมดูดอากาศ
- เปิดประตูทิ้งไว้ 10 นาที ก่อนคนถัดไปจะอาบน้ำ
- ไม่ควรอาบน้ำเกิน 10 นาที
- รีบออกจากห้องน้ำทันที เมื่อมีอาการ ผิดปกติ หรือ ได้กลิ่นแก๊สผิดปกติ!!

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422 จัดทำโดย สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค